

DECIZIA nr. 10 din 12 septembrie 2018 referitoare la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011

EMITENT: Înalta Curte de Casație și Justiție

PUBLICAT: Monitorul Oficial nr. 894 din 24 octombrie 2018

S-a luat în examinare sesizarea prin care Curtea de Apel Suceava - Secția penală și pentru cauze cu minori solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „Dacă activitatea de procurare, ca modalitate alternativă a operațiunii cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, astfel cum această noțiune este definită de art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 și incriminată la art. 16 din aceeași lege, se referă la procurare ca activitate legală de import, export ori intermediere de produse sau privește procurarea unor astfel de produse în orice împrejurare și cu orice titlu, inclusiv de către consumatorul final al produselor susceptibile a avea efecte psihoactive.“

Completul competent să judece sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile ce formează obiectul Dosarului nr. 1.129/1/2018 este legal constituit, conform dispozițiilor art. 476 alin. (6) din Codul procedură penală și ale art. 27⁴ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința a fost prezidată de către președintele cu delegație al Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Mirela Sorina Popescu.

Conform art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, la ședința de judecată a participat doamna Valentina Cruceanu, magistrat-asistent în cadrul Secției penale.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost reprezentat de doamna procuror Justina Condoiu.

Magistratul-asistent a făcut referatul cauzei, învederând obiectul Dosarului nr. 1.129/1/2018, aflat pe rolul Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, precum și faptul că la dosar au transmis puncte de vedere toate curțile de apel, precum și unele dintre instanțele arondate acestora.

A arătat că au mai fost transmise puncte de vedere de către Facultatea de Drept din cadrul Universității din Craiova și de Direcția legislație, studii, documentare și informatică juridică a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

De asemenea a arătat că a fost depus la dosar raportul întocmit de către judecătorul-raportor, care a

fost comunicat intimatului P.G. la data de 27.08.2018, potrivit dispozițiilor art. 476 alin. (9) din Codul de procedură penală, și că Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a depus la dosar concluzii scrise, la data de 11.06.2018.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, doamna judecător Mirela Sorina Popescu, constatând că nu sunt cereri prealabile de formulat, a solicitat doamnei procuror Justina Condoiu să susțină punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la problema supusă dezbaterii în Dosarul nr. 1.129/1/2018.

Reprezentantul Ministerului Public a solicitat respingerea, ca inadmisibilă, a sesizării formulate de Curtea de Apel Suceava în Dosarul nr. 4.877/86/2017, precizând, pe de o parte, că textul legal are o suficientă claritate pentru a nu da naștere altor interpretări care să justifice intervenția instanței supreme.

Astfel, a apreciat că simpla referire la art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 este lămuritoare, pentru că nu doar operațiunea de procurare, ci și operațiunile de fabricare, producere, tratare, sinteză, extracții, condiționare nu sunt, în mod evident, activități de import, export ori intermediere de produse; prin urmare, exact aceeași interpretare care trebuie dată acestor modalități alternative de săvârșire a faptei trebuie dată și activității de procurare.

Pe de altă parte, a apreciat că ceea ce se tinde a se solicita prin sesizarea Curții de Apel Suceava este, în realitate, a se lămuri dacă operațiunea cu produse susceptibile de efecte psihoactive, săvârșită în vederea consumului propriu, este sau nu incriminată, aceeași percepție rezultând și din raportul întocmit de către judecătorul-raportor.

Prin urmare, a arătat că acest aspect transferă în sarcina Înaltei Curți de Casație și Justiție o activitate care este exclusiv în sarcina instanței de judecată investite cu soluționarea acțiunii penale, întrucât această instanță trebuie să stabilească dacă fapta există, dacă este prevăzută de legea penală și dacă sunt îndeplinite condițiile de tipicitate ale infracțiunii, iar nu Înalta Curte de Casație și Justiție.

Concluzionând, a arătat că acestea sunt argumentele pentru care, în opinia Parchetului, sesizarea Curții de Apel Suceava este inadmisibilă.

La solicitarea Înaltei Curți de a pune concluzii și pe fondul chestiunii de drept, reprezentantul Ministerului Public a arătat că solicitarea instanței de judecată este prezentată Înaltei Curți de Casație și Justiție sub forma a două ipoteze, prima dintre ipoteze nefiind posibilă din punct de vedere logico-juridic, întrucât este întrebată instanța supremă dacă activitatea de procurare, adică una dintre modalitățile în care elementul material al infracțiunii se poate comite, este o activitate legală de import, export sau intermediere de produse. A precizat că această formulare este totalmente imposibilă, fiind evident că verbum regens nu poate fi niciodată o activitate legală de orice natură ar fi. Iar cea de-a doua ipoteză din cuprinsul întrebării prealabile relevă exact interesul instanței care a formulat sesizarea, respectiv dacă operațiunile cu substanțe psihoactive, săvârșite în scopul consumului propriu, sunt sau nu incriminate.

Pentru motivul arătat anterior a apreciat că nu se poate pronunța Înalta Curte de Casație și Justiție pe această chestiune, întrucât ar însemna să fie lipsită de eficiența pe care

legiuitorul a intenționat a o avea o bună parte din conținutul constitutiv al infracțiunii, având în vedere că nu doar operațiunea de procurare este susceptibilă a fi efectuată în vederea consumului propriu, ci și operațiunile de fabricare, producere, tratare, sinteză, extracții, condiționare, ambalare, transport, stocare-depozitare și manipulare, toate acestea putând fi comise în vederea consumului propriu, iar atunci finalitatea Legii nr. 194/2011, care este tocmai protejarea intereselor persoanelor de efectele pe care acest tip de produse le pot avea, nu mai poate fi atinsă, în opinia sa.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, doamna judecător Mirela Sorina Popescu, constatând că nu sunt întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, iar Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a reținut dosarul în pronunțare.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin Încheierea de ședință din data de 22.01.2018, pronunțată în Dosarul nr. 4.877/86/2017, Curtea de Apel Suceava a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea dezlegării următoarei chestiuni de drept:

"Dacă activitatea de procurare, ca modalitate alternativă a operațiunii cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, astfel cum această noțiune este definită de art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, și incriminată la art. 16 din aceeași lege, se referă la procurare ca activitate legală de import, export ori intermediere de produse sau privește procurarea unor astfel de produse în orice împrejurare și cu orice titlu, inclusiv de către consumatorul final al produselor susceptibile a avea efecte psihoactive."

II. Expunerea cauzei ce formează obiectul Dosarului nr. 4.877/86/2017 al Curții de Apel Suceava

Curtea de Apel Suceava a fost sesizată cu apelul declarat de Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism - Serviciul Teritorial Suceava împotriva Sentinței penale nr. 274 din 11 octombrie 2017, pronunțată de Tribunalul Suceava în Dosarul nr. 4.877/86/2017.

Prin Sentința penală nr. 274 din 11 octombrie 2017, Tribunalul Suceava, în baza art. 396 alin. (3) din Codul de procedură penală raportat la art. 80 din Codul penal, a renunțat la aplicarea pedepsei față de inculpatul P.G. sub aspectul săvârșirii infracțiunii de efectuare de operațiuni cu produse știind că sunt susceptibile a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, cu aplicarea art. 375 alin. (2) și art. 396 alin. (10) din Codul de procedură penală.

În baza art. 81 și 82 din Codul penal a aplicat inculpatului P.G. un avertisment constând în

atenționarea asupra conduitei sale viitoare și a consecințelor la care se expune dacă va mai săvârși infracțiuni.

În fapt, Tribunalul Suceava a reținut că, la data de 31.01.2017, în jurul orei 01,15, o patrulă din cadrul Poliției Orașului Gura Humorului a identificat, pe strada Ciprian Porumbescu din localitate, în apropierea căii ferate, o persoană de sex masculin care nu își justifică prezența în acea locație și care, la vederea echipajului, a încercat să se eschiveze verificărilor.

Potrivit procesului-verbal întocmit de organele de poliție s-a procedat la legitimarea persoanei menționate, stabilindu-se că este vorba de P.G., iar în urma controlului corporal a fost identificat asupra acestuia un pachet de țigări Marlboro Touch, în care se afla un plic improvizat, din hârtie, ce conținea resturi vegetale uscate de culoare verde-marou.

Fiind întrebat despre substanța respectivă, P.G. a declarat că a cumpărat-o din Gara Burdujeni, de la o persoană poreclită „V.G.“, contra sumei de 50 lei și era destinată consumului propriu, dându-i o stare de liniște.

Potrivit Raportului de expertiză nr. 3.515.641 din 3.03.2017 al B.C.C.O. - Laboratorul de Analiză și Profil al Drogurilor, proba ridicată de la P.G. este constituită din cantitatea de 0,42 grame fragmente vegetale în care s-a pus în evidență 5FMDMB-PINACA.

Același raport de expertiză a precizat că 5F-MDMB-PINACA face parte din clasa „canabinoizi sintetici“ și se regăsește în anexa 1 „Substanțe psihoactive noi, notificate pentru prima dată în 2015 sistemului european de avertizare rapidă, în temeiul Deciziei 2005/387/JAI a Consiliului“ din Raportul anual 2015 al EMCDDA/Europol.

Atât în declarația dată în calitate de suspect și apoi în declarația dată în calitate de inculpat (filele 15-16 dosar urmărire penală), cât și în declarația dată la termenul din 11.10.2017, în fața instanței de judecată, în calitate de inculpat, P.G. a recunoscut că a achiziționat resturile vegetate uscate de culoare verde-marou identificate asupra sa de la o persoană din Gara Burdujeni, poreclită „V.G.“, contra sumei de 50 de lei, și că această substanță era destinată consumului propriu.

Tribunalul a constatat că, raportat la poziția de recunoaștere a faptei de către inculpat, coroborat cu probele administrate în cursul urmăririi penale și menționate anterior, se poate reține, dincolo de orice îndoială, că inculpatul este vinovat de săvârșirea infracțiunii pentru care a fost trimis în judecată.

În drept, instanța de fond a stabilit că fapta inculpatului P.G. care, în data de 31.01.2017, a procurat și deținut cantitatea de 0,42 grame fragmente vegetale în care s-a pus în evidență 5FMDMB-PINACA (5F-ADB), substanță ce face parte din categoria canabinoizilor sintetici, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de efectuarea, fără drept, de operațiuni cu produse știind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive, prevăzută de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare.

Împotriva sentinței penale anterior menționate a declarat apel Ministerul Public - Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism - Serviciul Teritorial Suceava, solicitând, în esență, condamnarea inculpatului la pedeapsa închisorii.

În speță, a fost identificată, din oficiu, de către instanță, o chestiune de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei, și anume dacă „activitatea de procurare, ca modalitate alternativă a operațiunii cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, astfel cum această noțiune este definită de art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, și incriminată la art. 16 din aceeași lege, se referă la procurare ca activitate legală de import, export ori intermediere de produse sau privește procurarea unor astfel de produse în orice împrejurare și cu orice titlu, inclusiv de către consumatorul final al produselor susceptibile a avea efecte psihoactive“.

S-a arătat că, prin prisma situației juridice a inculpatului-intimat P.G., soluționarea problemei de drept ridicată de instanță urmează a influența hotărâtor soluționarea în fond a cauzei, vizând practic întrunirea sau neîntrunirea elementelor constitutive ale infracțiunii de care este acuzat.

La termenul din data de 17 ianuarie 2018 au avut loc dezbaterile asupra sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept.

Punctul de vedere al reprezentantului Ministerului Public

Reprezentantul Ministerului Public a susținut că sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție este admisibilă.

Punctul de vedere al inculpatului P.G.

Inculpatul, deși a fost legal citat, nu s-a prezentat în fața instanței de apel și nici nu și-a exprimat poziția cu privire la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, iar potrivit art. 90 din Codul de procedură penală asistența juridică a inculpatului nu este obligatorie.

Punctul de vedere al completului de judecată

S-a susținut că, conform art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, fapta persoanei care, fără a deține autorizație eliberată în condițiile prezentei legi, efectuează, fără drept, operațiuni cu produse știind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

Noțiunea de operațiuni cu produse este definită de art. 2 lit. b) teza finală din aceeași lege, conform căruia operatorul este persoana fizică sau juridică care, coordonând direct ori prin interpuși, efectuează sau intenționează să efectueze operațiuni de fabricare, producere, tratare, sinteză, extracții, condiționare, distribuire, punere în vânzare, plasare pe piață, livrare, procurare, ambalare, transport, stocare-depozitare, manipulare sau orice altă activitate legală de import, export ori intermediere de produse, denumite în continuare operațiuni cu produse.

S-a constatat că noțiunile ce desemnează activitățile menționate de legiuitor (și, în mod special, cu referire la speța de față, cea de procurare) sunt susceptibile a primi două interpretări, una strict gramaticală, iar alta logică și sistematică, cu consecințe directe și decisive asupra conținutului constitutiv al incriminării. S-a arătat că problema care se pune este aceea dacă activitățile incriminate

de legiuitor trebuie analizate din perspectiva sensului comun al acestor activități sau din perspectiva ansamblului dispozițiilor Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, care fac referire la operațiuni de import, export sau intermediere. În consecință, întrebarea adresată Înaltei Curți de Casație și Justiție este aceea: „Dacă activitatea de procurare, ca modalitate alternativă a operațiunii cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, astfel cum această noțiune este definită de art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, și incriminată la art. 16 din aceeași lege, se referă la procurare ca activitate legală de import, export ori intermediere de produse sau privește procurarea unor astfel de produse în orice împrejurare și cu orice titlu, inclusiv de către consumatorul final al produselor susceptibile a avea efecte psihoactive.“

S-a arătat că, în opinia instanței, sunt posibile două interpretări ale textelor de lege relevante.

Într-o primă opinie s-a susținut că activitatea de procurare nu poate avea sensul strict gramatical, întrucât legiuitorul a definit-o ca fiind o operațiune cu produse susceptibile a avea efecte psihoactive și trebuie să îndeplinească toate cerințele legale ale unei astfel de operațiuni. Mai exact, pentru a intra sub incidența art. 16 din legea anterior menționată, orice operațiune dintre cele enumerate la art. 2 lit. b) trebuie să se refere la o activitate de import, export sau intermediere (evident, activitatea de intermediere fiind cea mai frecventă în practică).

Din chiar modalitatea în care legiuitorul a înțeles să formuleze definiția legală, enumerând o serie de noțiuni, iar apoi precizând că se referă și la orice altă activitate legală de import, export sau intermediere, rezultă cerința generală ca oricare dintre operațiunile cu produse să se refere la activități de export, import sau intermediere. Aceeași concluzie pare a se desprinde și din examinarea legii în ansamblul său, în condițiile în care legiuitorul a înțeles să reglementeze în principal procedura de autorizare pentru a se putea desfășura în mod legal operațiuni cu produse.

Pe de altă parte, tehnica legislativă utilizată în acest act normativ este similară modalității în care s-a incriminat infracțiunea de trafic de droguri, conform art. 2 din Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri. Și în acest caz enumerarea noțiunilor ce reprezintă modalități alternative de comitere a infracțiunii este urmată de formularea „ori alte operațiuni privind circulația“, ceea ce înseamnă că toate acele activități pot forma conținutul constitutiv al infracțiunii de trafic de droguri doar dacă sunt efectuate în legătură cu circulația drogurilor. Că este așa rezultă, în mod evident, din incriminarea subsecventă a infracțiunii prevăzute de art. 4 din Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, în cuprinsul căruia sunt reluate doar noțiuni dintre cele menționate la art. 2, cu precizarea că se efectuează pentru consum propriu.

În cazul Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de actele normative în vigoare, legiuitorul nu a mai prevăzut distinct incriminarea vreunei acțiuni cu produse susceptibile a avea efecte psihoactive, pentru consum propriu, limitându-se a prevedea că noțiunea de operațiuni se referă la activități de import, export sau intermediere. De altfel, noțiunea de intermediere trimite la traficul cu produse susceptibile a avea efecte psihoactive (corespunzător infracțiunii de trafic de droguri din Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri), iar noțiunile de import și export au corespondent în Legea nr.

143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri în infracțiunea de trafic internațional de droguri.

De asemenea, examinând succesiunea noțiunilor folosite de legiuitor în Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, se poate constata că majoritatea acestora, respectiv „fabricare, producere, tratare, sinteză, extracții, condiționare, distribuire, punere în vânzare, plasare pe piață, livrare, stocare-depozitare“, trimit prin însăși conținutul lor la desfășurarea unor veritabile activități economice, ce necesită în mod normal și participarea unor alte persoane, iar nu la activități pentru consumul propriu. Doar noțiunile „procurare, ambalare, transport, manipulare“ au o semnificație ambivalentă și se pot referi atât la activități ce au ca finalitate consumul propriu (practic pot fi săvârșite și de consumatorul final al produselor), cât și la etape ale activităților de import, export sau intermediere. Semnificativ însă este absența dintre acestea a modalității alternative a „deținerii“. Legiuitorul a ales să nu incrimineze ca infracțiune deținerea de produse susceptibile de a avea efecte psihoactive decât în măsura în care deținerea ar putea fi circumscrisă într-un caz particular noțiunii de altă activitate de import, export sau intermediere - teza finală a art. 2 lit. b) din legea menționată.

În cea de-a doua opinie s-a susținut că noțiunea de „operațiuni cu produse știind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive“, ca element material al laturii obiective a infracțiunii prevăzute de art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, include și activitatea persoanei care a procurat astfel de substanțe în vederea consumului propriu, textul incriminator necondiționând activitatea de procurare numai dacă aceasta este în cadrul unei activități de import sau export.

Potrivit art. 1 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, acest act normativ stabilește cadrul legal aplicabil preparatelor, substanțelor, plantelor, ciupercilor sau combinațiilor acestora, denumite în continuare produse, susceptibile să aibă efecte psihoactive, asemănătoare celor determinate de substanțele sau preparatele stupefiante ori psihotrope, plantele sau substanțele aflate sub control național, altele decât cele care au regimul juridic stabilit prin acte normative în vigoare, și instituie măsuri de prevenire, control și combatere a consumului în vederea protejării sănătății populației de acțiunile negative ale acestora.

Conform art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, constituie infracțiune fapta persoanei care, fără a deține autorizație eliberată în condițiile prezentei legi, efectuează, fără drept, operațiuni cu produse știind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive.

Prin urmare, orice operațiuni cu produse care sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive sunt interzise, inclusiv procurarea unor astfel de substanțe pentru consum propriu, chiar dacă activitatea de procurare nu are loc în cadrul unei activități de import sau export.

III. Punctele de vedere exprimate de curțile de apel și de instanțele de judecată arondate

În urma solicitării unui punct de vedere cu privire la chestiunea de drept pentru a cărei lămurire Înalta Curte de Casație și Justiție a fost sesizată s-au primit comunicări de la toate curțile de apel; comunicările respective au vizat și opinia unora dintre instanțele aflate în raza de activitate a acestor curți. De asemenea, în urma solicitării unui punct de vedere, a fost primit un răspuns și din partea Facultății de Drept „Nicolae Titulescu“ din Craiova.

S-au conturat trei opinii, una majoritară, una minoritară, iar una singulară, însă au existat și instanțe care nu și-au exprimat niciun punct de vedere.

Într-o primă opinie, majoritară, s-a considerat că activitatea de procurare ca modalitate alternativă a operațiunii cu produse susceptibile a avea efecte psihoactive privește procurarea unor astfel de substanțe în orice împrejurare și cu orice titlu, inclusiv de către consumatorul final al produselor susceptibile de a avea efecte psihoactive.

Au transmis opinii în acest sens: Curtea de Apel București - Secția I penală, Curtea de Apel Ploiești, Curtea de Apel Iași, Curtea de Apel Timișoara, Tribunalul Giurgiu, Tribunalul Ialomița, Tribunalul Bistrița-Năsăud, Tribunalul Sălaj, Tribunalul Mehedinți, Tribunalul Gorj, Tribunalul Galați, Tribunalul Vrancea, Tribunalul Buzău, Tribunalul Arad, Tribunalul Caraș-Severin, Judecătoria Reghin, Judecătoria Luduș și Judecătoria Odorheiu Secuiesc.

Într-o a doua opinie, minoritară, s-a apreciat că acțiunea de „procurare“ cuprinsă în enumerarea prevăzută de art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, nu vizează ipoteza în care consumatorul final achiziționează sau obține produsele interzise de acest act normativ și că activitatea de procurare, ca modalitate alternativă a operațiunii cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, astfel cum această noțiune este definită prin art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, și incriminată la art. 16 din aceeași lege, se referă la procurare ca activitate legală de import, export ori intermediere de produse.

Au transmis opinii în acest sens: Curtea de Apel București - Secția a II-a penală, Curtea de Apel Brașov, Curtea de Apel Craiova, Curtea de Apel Galați, Curtea de Apel Oradea, Curtea de Apel Pitești, Tribunalul Tulcea, Judecătoria Tulcea și Judecătoria Reșița.

Într-o a treia opinie, singulară, exprimată de către Tribunalul București - Secția I penală, s-a arătat că se impune respingerea, ca inadmisibilă, a sesizării formulate de Curtea de Apel Suceava, potrivit dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală, întrucât Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat asupra chestiunii de drept, având în vedere că, prin Decizia nr. 25/2015, pronunțată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, s-a pronunțat următoarea soluție: „Stabilește că subiect activ al infracțiunii prevăzute de art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, poate fi orice persoană fizică sau juridică.“

A transmis opinie în acest sens Tribunalul București - Secția I penală.

IV. Jurisprudența națională în materie

Instanțele la care au fost identificate hotărâri judecătorești în această materie sunt: Curtea de Apel Alba Iulia, Curtea de Apel Bacău, Curtea de Apel București, Curtea de Apel Constanța, Curtea de Apel Craiova, Curtea de Apel Galați, Tribunalul Sibiu, Tribunalul București, Tribunalul Giurgiu, Tribunalul Ialomița, Tribunalul Bistrița-Năsăud, Tribunalul Olt, Tribunalul Galați, Tribunalul Brăila, Tribunalul Suceava și Tribunalul Caraș-Severin.

V. Jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului

Nu au fost identificate decizii relevante pentru problema de drept a cărei dezlegare de principiu se solicită.

VI. Jurisprudența relevantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene

Nu au fost identificate decizii relevante pentru problema de drept a cărei dezlegare de principiu se solicită.

VII. Jurisprudența relevantă a Curții Constituționale

Nu au fost identificate decizii relevante pentru problema de drept a cărei dezlegare de principiu se solicită.

VIII. Jurisprudența relevantă a Înaltei Curți de Casație și Justiție

Din categoria deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, relevantă este Decizia nr. 25/2015 din 8.10.2015 prin care următoarei chestiuni de drept: „dacă subiectul activ al infracțiunii prevăzute de art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, republicată, poate fi numai operatorul prevăzut în art. 2 lit. b) care are obligația de a solicita de la Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor autorizația definită în art. 2 lit. h) în vederea desfășurării de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive“ i s-a dat următoarea dezlegare:

"Stabilește că subiect activ al infracțiunii prevăzute de art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, poate fi orice persoană fizică sau juridică."

IX. Opinia specialiștilor consultați

În conformitate cu dispozițiile art. 476 alin. (10) din Codul de procedură penală raportat la art. 473 alin. (5) din Codul de procedură penală, a fost solicitată opinia scrisă a specialiștilor din domeniul juridic cu privire la chestiunea de drept ce formează obiectul sesizării.

A fost transmis punctul de vedere al specialiștilor Facultății de Drept din cadrul Universității din Craiova, care au apreciat că, din interpretarea art. 1 și 4 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, dar și din economia întregului act normativ, ar rezulta că legiuitorul a avut în vedere responsabilizarea persoanelor care efectuează operațiuni cu produse susceptibile să aibă efecte psihoactive în vederea protejării sănătății populației de acțiunile negative ale acestora. Impunerea unei obligații în sensul obținerii autorizației prevăzute de art. 4 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, a reprezentat, cu certitudine, o măsură de prevenire, control și combatere a efectelor negative cauzate de consumul unor astfel de substanțe.

În drept, întrucât nu există o obligativitate absolută a legiuitorului de a defini toate noțiunile folosite, a fost instituit un principiu potrivit căruia orice concept nedefinit va fi interpretat în sensul avut de acesta în limbajul comun.

În interpretarea art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, s-a apreciat că acest principiu nu își găsește aplicabilitatea, întrucât în art. 2 lit. b) din această lege legiuitorul a înțeles să definească noțiunea de „operațiuni cu produse“. Din modul cum acesta a ales să formuleze definiția, prin sintagma finală „sau orice altă activitate legală de import, export ori intermediere de produse“, s-a apreciat că toate operațiunile enumerate se circumscriu acestor activități și au un preponderent caracter economic. Acestea nu vizează activitatea specifică unui consumator final, în lege nefiind incriminată deținerea unor astfel de produse în vederea consumului propriu.

S-a apreciat că responsabilitatea obținerii unor astfel de autorizații nu revine consumatorului final, chiar dacă acesta face obiectul protecției dispozițiilor legale.

Prin urmare, s-a considerat că activitatea de procurare, ca modalitate alternativă a operațiunii cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, astfel cum această noțiune este definită de art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, și incriminată la art. 16 din aceeași lege, se referă la procurare ca activitate legală de import, export sau intermediere de produse.

X. Punctul de vedere exprimat de Direcția legislație, studii, documentare și informatică juridică din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție

Cu privire la chestiunea de drept s-a apreciat că procurarea de produse susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie o „operațiune cu produse“ și intră sub incidența dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte

psihotrope, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, în ipoteza în care este efectuată ca activitate de natura „importului, exportului ori intermediarii de produse“. Procurarea de produse susceptibile de a avea efecte psihotrope de către consumatorul final, efectuată ca acțiune inerentă deținerii de produse pentru consum propriu, nu intră sub incidența dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihotrope, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare.

În susținerea acestei opinii au fost aduse următoarele argumente:

În cuprinsul dispozițiilor art. 2 lit. b) și ale art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihotrope, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, s-a arătat că există trei elemente care conduc la concluzia că procurarea de către consumatorul final, efectuată ca acțiune premergătoare deținerii de produse pentru consum propriu, nu se include în sfera de aplicare a normei de incriminare prevăzute în art. 16 alin. (1) din lege.

Un prim element este reprezentat de poziționarea „procurării“ în cuprinsul dispozițiilor art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihotrope, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, într-o succesiune de activități anterioare procurării de produse de către consumator. În acest sens se remarcă faptul că „procurarea“ este poziționată anterior operațiunilor de „ambalare, transport, stocare-depozitare“, operațiuni care conturează o succesiune de activități efectuate anterior acțiunii consumatorului final. Operațiunile poziționate anterior „procurării“ și subsecvent „procurării“ nu constituie activități efectuate de către consumator, ci de către persoana fizică sau juridică, subiect activ al infracțiunii, care face posibil consumul de produse susceptibile de a avea efecte psihotrope.

Un al doilea element este reprezentat de formularea părții finale a dispozițiilor art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihotrope, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, care se referă la „orice altă activitate“ de „import, export ori intermediere de produse“, formulare din care rezultă că „procurarea“ ar avea natura unei activități de import, export sau intermediere de produse și s-ar integra în gama activităților de tipul importului, exportului ori intermediarii, care „alimentează“, consumul de produse susceptibile de a avea efecte psihotrope.

Un al treilea element este reprezentat de cerința ca fapta să fie săvârșită de către subiectul activ fără a deține autorizația eliberată în condițiile legii, cerință stabilită în cuprinsul normei de incriminare prevăzute în art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihotrope, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare. Astfel, potrivit normei de incriminare cuprinse în art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihotrope, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, efectuarea de operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihotrope constituie infracțiune, în ipoteza în care fapta este săvârșită de către subiectul activ „fără a deține autorizația eliberată în condițiile prezentei legi“, eludând procedura de autorizare.

Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihotrope, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, reglementează în capitolul II

autorizarea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, în cuprinsul dispozițiilor art. 3-12. Din întreaga economie a capitolului II, din cuprinsul dispozițiilor art. 3-12, precum și din modul în care este concepută

autorizarea (atât în Legea nr. 194/2011, cât și în Ordinul ministrului sănătății, al ministrului administrației și internelor și al președintelui Autorității Naționale Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor nr. 398/103/40/2012 privind aprobarea Procedurii de autorizare a operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, și a cuantumului tarifelor de autorizare și evaluare, rezultă că destinatarul normelor în materia procedurii de autorizare este persoana care efectuează operațiunea de procurare, ca operațiune de intermediere de produse către un consumator final sau ca operațiune situată pe „traseul“ produselor către un consumator final, iar nu consumatorul final.

În mod corespunzător s-a precizat că intră sub incidența normei de incriminare cuprinse în art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, persoana care, eludând procedura de autorizare, efectuează operațiunea de procurare, ca operațiune de intermediere de produse susceptibile de a avea efecte psihoactive către un consumator final sau ca operațiune situată pe „traseul“ produselor către un consumator final, iar nu consumatorul final.

Un alt argument în favoarea opiniei exprimate s-a apreciat că rezultă din rațiunile care au stat la baza adoptării Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, reflectate în expunerea de motive a acesteia, și care se regăsesc în Decizia Curții Constituționale nr. 481/2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 727 din 7 septembrie 2017).

În considerentul nr. 29 al deciziei menționate, Curtea Constituțională a reținut că, „așa cum rezultă și din expunerea de motive a Legii nr. 194/2011, aceasta s-a impus ca urmare a unui fenomen care se amplifică exponențial legat de dezvoltarea comercializării unor produse denumite generic «plante etnobotanice» și care, sub aspectul denumirii comerciale manipulative, induc o percepție pozitivă din partea societății și ascund, în realitate, substanțe echivalente sau similare drogurilor de risc și de mare risc (...). Cu toate că listele au fost actualizate în cursul anului 2010 de două ori, apariția de noi substanțe pe piață a făcut ca măsurile întreprinse de către autorități să fie eficiente doar parțial. Comercianții specializați continuau să își desfășoare activitatea cu astfel de substanțe, oferind spre vânzare, în permanență, produse noi, potențial extrem de periculoase pentru sănătatea persoanelor“.

S-a susținut că din expunerea de motive a Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, astfel cum este reflectată în Decizia Curții Constituționale nr. 481/2017, rezultă că scopul legii este reprezentat de combaterea comercializării produselor susceptibile de a avea efecte psihoactive și combaterea activității comercianților specializați, care oferă spre vânzare astfel de produse periculoase pentru sănătatea persoanelor. Așadar, din perspectiva expunerii de motive a Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, procurarea apare ca o operațiune efectuată de persoana care comercializează sau „alimentează“ comercializarea produselor susceptibile de a avea efecte

psihoactive, iar nu de consumatorul final care își procură produsele, ca acțiune inerentă deținerii acestora pentru consum propriu.

De asemenea, expunerea de motive a Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, se referă la operațiunile efectuate prin site-urile de vânzare on-line și prin „magazinele de vise“, care fac posibil consumul produselor susceptibile de a avea efecte psihoactive, iar nu la operațiunile efectuate de consumator.

Un alt argument în favoarea opiniei exprimate s-a apreciat că rezultă în urma comparării limitelor de pedeapsă prevăzute de Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, cu cele prevăzute de Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri.

S-a arătat astfel că în dispozițiile art. 4 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri este incriminată cumpărarea sau deținerea de droguri de risc pentru consum propriu, fără drept.

Cumpărarea, ca formă de procurare a drogurilor de risc pentru consum propriu, și deținerea de droguri de risc pentru consum propriu, fără drept, se pedepsesc, conform art. 4 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. Conform art. 61 alin. (4) lit. b) din Codul penal, amenda este cuprinsă între 120 și 240 de zile-amendă.

Pedeapsa prevăzută în dispozițiile art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, este închisoarea de la 6 luni la 3 ani sau amenda. Conform art. 61 alin. (4) lit. c) din Codul penal, amenda este cuprinsă între 180 și 300 de zile-amendă.

Atât art. 4 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, cât și art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, au fost modificate prin Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, lege prin care s-a realizat și o reșezare a pedepselor stabilite pentru infracțiunile prevăzute în legi speciale în raport cu pedepsele stabilite pentru infracțiunile prevăzute în noul Cod penal.

În condițiile în care acțiunile care privesc drogurile de risc au o gravitate superioară acțiunilor care privesc produsele susceptibile de a avea efecte psihoactive, este greu de admis că procurarea de droguri de risc pentru consum propriu prin cumpărare se sancționează cu pedepse mai mici decât procurarea de produse susceptibile de a avea efecte psihoactive pentru consum propriu.

Unica explicație posibilă a faptului că atât limitele speciale ale pedepsei închisorii, cât și limitele speciale ale zilelor-amendă stabilite de legiuitor pentru infracțiunea prevăzută în art. 4 alin. (1) din Legea nr. 143/2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri sunt inferioare limitelor speciale ale pedepsei închisorii și ale zilelor-amendă stabilite pentru infracțiunea prevăzută în art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, este aceea că

legiuitorului nu a avut în vedere sancționarea acțiunii consumatorului final de a-și procura produse susceptibile de a avea efecte psihoactive pentru consum propriu.

În plus, s-a mai arătat că, chiar în cadrul normei de incriminare prevăzute în art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, este dificil de admis faptul că legiuitorul a pus pe același plan, sub aspect sancționator, operațiunile efectuate ilegal de către persoanele fizice sau juridice care comercializează sau „alimentează“ comercializarea produselor

susceptibile de a avea efecte psihoactive cu acțiunea consumatorului final care își procură produsele, ca acțiune premergătoare deținerii acestora pentru consum propriu.

XI. Punctul de vedere al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a transmis prin Adresa nr. 1.126/C/1.080/III-5/2018 concluzii scrise, arătând că prin sesizarea Înaltei Curți nu se urmărește lămurirea unei chestiuni de principiu, ci se tinde la soluționarea fondului cauzei de către instanța supremă, astfel încât condițiile ca întrebarea adresată instanței supreme să constituie o problemă de drept, iar rezolvarea ce se solicită a-i fi dată de către Înalta Curte de Casație și Justiție să fie una de principiu nu sunt îndeplinite.

Nefiind îndeplinite condițiile de admisibilitate a sesizării, în temeiul art. 475-477 din Codul de procedură penală, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a solicitat respingerea, ca inadmisibilă, a sesizării prin care Curtea de Apel Suceava a solicitat pronunțarea unei hotărâri prin care să se dea o rezolvare de principiu chestiunii de drept.

XII. Dispozițiile legale incidente

Art. 1, art. 2 lit. b), h), art. 4 și art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare

"ART. 1

Prezenta lege stabilește cadrul legal aplicabil preparatelor, substanțelor, plantelor, ciupercilor sau combinațiilor acestora, denumite în continuare produse, susceptibile să aibă efecte psihoactive, asemănătoare celor determinate de substanțele sau preparatele stupefiante ori psihotrope, plantele sau substanțele aflate sub control național, altele decât cele care au regimul juridic stabilit prin acte normative în vigoare, și instituie măsuri de prevenire, control și combatere a consumului în vederea protejării sănătății populației de acțiunile negative ale acestora.

ART. 2

În înțelesul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

b) operator - persoana fizică sau juridică care, coordonând direct ori prin interpuși, efectuează sau intenționează să efectueze operațiuni de fabricare, producere, tratare, sinteză, extracții, condiționare,

distribuire, punere în vânzare, plasare pe piață, livrare, procurare, ambalare, transport, stocare-depozitare, manipulare sau orice altă activitate legală de import, export ori intermediere de produse, denumite în continuare operațiuni cu produse;

h) autorizație - act tehnico-administrativ emis de Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor, denumită în continuare A.N.S.V.S.A., care atestă că produsul nu este substituit în sensul prezentei legi, în urma efectuării unor analize și evaluări de către laboratoarele specializate în acest sens, după caz.

ART. 4

Orice operator ce desfășoară sau intenționează să desfășoare operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive prin consum, chiar dacă scopul pentru care a fost produs nu este consumul, altele decât cele care au regimul juridic stabilit prin acte normative în vigoare, are obligația de a solicita A.N.S.V.S.A. o autorizație, astfel cum este definită la art. 2 lit. h).

ART. 16

(1) Fapta persoanei care, fără a deține autorizație eliberată în condițiile prezentei legi, efectuează, fără drept, operațiuni cu produse știind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

(2) Fapta persoanei care, fără a deține autorizație eliberată în condițiile prezentei legi, efectuează, fără drept, operațiuni cu produse despre care trebuia sau putea să prevadă că sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

XIII. Raportul asupra chestiunii de drept supuse dezlegării

Judecătorul-raportor a opinat pentru admiterea sesizării formulate de Curtea de Apel Suceava în Dosarul nr. 4.877/86/2017 și dezlegarea de principiu a problemei de drept: „Dacă activitatea de procurare, ca modalitate alternativă a operațiunii cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, astfel cum această noțiune este definită de art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, și incriminată la art. 16 din aceeași lege, se referă la procurare ca activitate legală de import, export ori intermediere de produse sau privește procurarea unor astfel de produse în orice împrejurare și cu orice titlu, inclusiv de către consumatorul final al produselor susceptibile a avea efecte psihoactive“, în sensul că:

Procurarea de produse susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie o operațiune cu produse în sensul art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, și intră sub incidența dispozițiilor art. 16 alin. (1) din același act normativ în ipoteza în care este efectuată în cadrul unei activități de import, export ori intermediere de produse.

Procurarea de produse susceptibile de a avea efecte psihoactive de către consumatorul final în vederea consumului propriu, efectuată exclusiv în acest scop, nu constituie operațiune cu produse în

sensul art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, și nu intră sub incidența dispozițiilor art. 16 alin. (1) din același act normativ.

XIV. Înalta Curte de Casație și Justiție

Examinând sesizarea formulată de Curtea de Apel Brașov în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, reține următoarele:

A. Cu privire la admisibilitatea sesizării

Potrivit dispozițiilor art. 475 din Codul de procedură penală, dacă în cursul judecății, un complet de judecată investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că există o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective și asupra căreia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată.

În raport cu textul legal evocat, se constată că admisibilitatea unei sesizări în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept este subsumată îndeplinirii cumulative a trei condiții, respectiv:

- completul de judecată care a formulat sesizarea să fi fost investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță;
- chestiunea de drept care formează obiectul sesizării să nu fi fost dezlegată anterior printr-o hotărâre prealabilă sau să nu formeze obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare;
- soluționarea pe fond a cauzei să depindă de lămurirea chestiunii de drept care formează obiectul sesizării.

Examinând îndeplinirea acestor condiții în cauză se constată că instanța care a formulat sesizarea este Curtea de Apel Suceava, iar aceasta este investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, respectiv apelul declarat împotriva sentinței

pronunțate de Tribunalul Suceava; de asemenea, asupra chestiunii de drept nu s-a statuat printr-o hotărâre prealabilă și nu formează obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

În ceea ce privește condiția ca de lămurirea chestiunii de drept să depindă soluționarea în fond a cauzei se constată că și aceasta este îndeplinită, infracțiunea pentru care s-a dispus trimiterea în judecată a persoanei acuzate presupunând sub aspectul elementului material al laturii obiective comiterea uneia din operațiunile enumerate la art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, și a cărei semnificație se solicită a fi clarificată. În consecință, de lămurirea chestiunii de drept ce formează obiectul prezentei sesizări depinde soluția ce ar putea fi pronunțată asupra acțiunii penale exercitate în cauză.

B. Referitor la chestiunea de drept a cărei dezlegare se solicită

Prin sesizarea adresată Înaltei Curți de Casație și Justiție, instanța de trimitere solicită lămurirea chestiunii de drept constând în: dacă activitatea de procurare, ca modalitate alternativă a operațiunii cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, astfel cum această noțiune este definită de art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, și incriminată de art. 16 din aceeași lege, se referă la procurare ca activitate legală de import, export ori intermediere de produse sau privește procurarea unor astfel de produse în orice împrejurare și cu orice titlu, inclusiv de către consumatorul final al produselor susceptibile de a avea efecte psihoactive.

Textele legale din cuprinsul Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare la care se face referire au următorul conținut:"

Art. 2 lit. b): operator - persoana fizică sau juridică care, coordonând direct ori prin interpuși, efectuează sau intenționează să efectueze operațiuni de fabricare, producere, tratare, sinteză, extracții, condiționare, distribuire, punere în vânzare, plasare pe piață, livrare, procurare, ambalare, transport, stocare-depozitare, manipulare sau orice altă activitate legală de import, export ori intermediere de produse, denumite în continuare operațiuni cu produse;

Art. 16:

"(1) Fapta persoanei care, fără a deține autorizație eliberată în condițiile prezentei legi, efectuează, fără drept, operațiuni cu produse știind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.

(2) Fapta persoanei care, fără a deține autorizație eliberată în condițiile prezentei legi, efectuează, fără drept, operațiuni cu produse despre care trebuia sau putea să prevadă că sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă."

Plecând de la chiar titlul Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, respectiv pentru combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de actele normative în vigoare, precum și în considerarea expunerii de motive a acestui act normativ, reluate în paragraful 29 din considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 481/2017 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 727 din 7 septembrie 2017), se constată că adoptarea legii s-a impus ca urmare a amplificării exponențiale a unui fenomen legat de dezvoltarea comercializării unor produse denumite generic plante etnobotanice și care prezintă un potențial extrem de periculos pentru sănătatea persoanelor, scopul acesteia constituindu-l stabilirea cadrului legal de efectuare a operațiunilor cu aceste categorii de produse.

Obiectul de reglementare al Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse

susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, îl constituie conform art. 1 stabilirea cadrului legal aplicabil preparatelor, substanțelor, plantelor, ciupercilor sau combinațiilor acestora (...), iar prin regim juridic al produsului se înțelege ansamblul reglementărilor având ca obiect cel puțin una dintre operațiunile prevăzute la lit. b).

Astfel, obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute de art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, îl constituie relațiile sociale care se nasc și se desfășoară în legătură cu protejarea sănătății populației, prin combaterea efectelor negative pe care îl are consumul de substanțe cu efecte sau susceptibile de a avea efecte psihoactive.

Subiectul activ al infracțiunii prevăzute de art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, poate fi orice persoană fizică sau juridică, aspect asupra căruia Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat prin Decizia nr. 25/2015 (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 860 din 18 noiembrie 2015), pronunțată de Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală. Prin considerentele deciziei menționate s-a arătat că sfera de cuprindere a subiectului activ nu poate fi limitată la categoria de operator la care face referire art. 2 lit. b) din lege, ci include orice persoană fizică sau juridică.

În cuprinsul art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 sunt reglementate însă două noțiuni, respectiv în prima parte este definită noțiunea de operator, iar ulterior sunt enumerate categoriile de acțiuni care sunt considerate operațiuni cu produse, respectiv: fabricare, producere, tratare, sinteză, extracții, condiționare, distribuire, punere în vânzare, plasare pe piață, livrare, procurare, ambalare, transport, stocare-depozitare, manipulare sau orice altă activitate legală de import, export ori intermediere de produse.

Potrivit art. 3 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, operațiunile cu produse care sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive se supun autorizării în condițiile stabilite de prezenta lege. De asemenea, în conformitate cu dispozițiile art. 4 din același act normativ, obligația de a solicita o autorizație Autorității Naționale Sanitar Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor revine oricărui operator ce desfășoară sau intenționează să desfășoare operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive prin consum, chiar dacă scopul pentru care a fost produs nu este consumul.

Norma de incriminare cuprinsă de art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, prevede sub aspectul elementului material al laturii obiective că acesta constă în efectuarea de operațiuni cu produse, știind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive, destinatarul normei fiind persoana fizică sau juridică ce efectuează sau intenționează să efectueze operațiunile reglementate cu aceste categorii de produse. De asemenea, textul legal evocat condiționează întrunirea elementelor de tipicitate ale infracțiunii

de cerința ca efectuarea de operațiuni cu produse să fie realizată fără a deține autorizația eliberată în condițiile acestei legi, respectiv fără drept.

Din interpretarea textelor legale la care s-a făcut referire se desprinde concluzia că operațiuni cu produse și pentru desfășurarea cărora este obligatorie obținerea autorizării, în sensul Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, sunt acele activități care sunt subsumate scopului producerii, circulației sau interpunerii în circulație a produselor susceptibile de a avea efecte psihoactive, indiferent dacă sunt destinate consumului sau nu. De asemenea, într-o interpretare sistematică a dispozițiilor art. 2 lit. b) se constată că tehnica legislativă constând în adăugarea după enumerarea activităților de fabricare, producere, tratare, sinteză, extracții, condiționare, distribuire, punere în vânzare, plasare pe piață, livrare, procurare, ambalare, transport, stocare-depozitare și manipulare a variantelor alternative de import, export ori intermediere de produse restrânge sfera operațiunilor la cele de interpunere în circulația acestor categorii de substanțe. Mai mult, folosirea expresiei activitate legală pare să sublinieze voința legiuitorului de a include în sfera operațiunilor supuse autorizării acele activități care au un caracter comercial sau care se desfășoară în mod sistematic, într-un cadru organizat și care se bucură de prezumția de liceitate, iar nu pe cele derulate în mod ilicit. De altfel, restrângerea sferei operațiunilor la cele de interpunere în circulație a acestor categorii de substanțe prin folosirea sintagmei sau orice alte activități legale (...) este explicabilă și prin prisma dificultăților pe care le-ar întâmpina legiuitorul în încercarea de a oferi o enumerare exhaustivă a acțiunilor ce ar putea constitui acțiuni supuse autorizării de către instituția de resort.

Se observă astfel că nu este inclusă în enumerarea din cuprinsul art. 2 lit. b) acțiunea de deținere sau cea de consum a substanțelor susceptibile de a avea efecte psihoactive și, a fortiori, acestea nu sunt supuse autorizării de către Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor. În mod evident, consumul sau deținerea în vederea consumului a unor substanțe susceptibile de a avea efect psihoactiv nu face parte din categoria activităților de intermediere în circulația unor asemenea produse și nu ar putea fi incluse în categoria celor supuse autorizării în condițiile prevăzute de Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare.

Având în vedere conținutul legal al art. 16 din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, din perspectiva trimiterii la noțiunea de operațiuni cu produse prevăzută de art. 2 lit. b), și condiția ca acestea să fie efectuate fără a deține autorizația la care se referă art. 4 din lege, se constată că elementul material al infracțiunii poate consta exclusiv în efectuarea uneia sau mai multora dintre activitățile definite de actul normativ ca operațiuni cu produse, întrucât numai acestea sunt supuse autorizării. Practic, prin instituirea cerinței specifice, respectiv de a nu fi deținută autorizația prevăzută de lege, legiuitorul a exclus din categoria acțiunilor ce ar putea constitui elementul material al infracțiunii actele care nu sunt supuse acestei proceduri de autorizare.

În susținerea concluziei expuse se reține că, de vreme ce legiuitorul a optat pentru incriminarea operațiunilor cu produse fără a deține autorizația prevăzută de lege (iar nu a oricăror acte sau operațiuni), operațiuni pe care le-a definit în cuprinsul art. 2 lit. b) din același act normativ, devin incidente principiile privind previzibilitatea legii, derivate din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții Constituționale a României. Astfel, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, art. 7 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și

a libertăților fundamentale, care consacră principiul legalității incriminării și pedepsei (nullum crimen, nulla poena sine lege), pe lângă interzicerea, în mod special, a extinderii conținutului infracțiunilor existente asupra unor fapte care, anterior, nu constituiau infracțiuni, prevede și principiul potrivit căruia legea penală nu trebuie interpretată și aplicată extensiv în defavoarea acuzatului, de exemplu, prin analogie. Rezultă astfel că legea trebuie să definească în mod clar infracțiunile și pedepsele aplicabile, această cerință fiind îndeplinită atunci când un justițiabil are posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice pertinente, la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe și în urma obținerii unei asistențe judiciare adecvate, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora (Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza Cantoni împotriva Franței, paragraful 29; Hotărârea din 22 iunie 2000, pronunțată în Cauza Coeme și alții împotriva Belgiei, paragraful 145; Hotărârea din 7 februarie 2002, pronunțată în Cauza E.K. împotriva Turciei, paragraful 51; Hotărârea din 29 martie 2006, pronunțată în Cauza Achour împotriva Franței, paragrafele 41 și 42; Hotărârea din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza Dragotoni și Militaru-Pidhorni împotriva României, paragrafele 33 și 34; Decizia Curții Constituționale nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016).

Or, în condițiile în care, așa cum s-a arătat anterior, activitățile care se încadrează în noțiunea de operațiuni cu produse sunt definite în cuprinsul art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, elementul material al infracțiunii incriminate de art. 16 din același act normativ poate viza exclusiv aceste activități, fiind interzisă extinderea sferei de incriminare și la alte operațiuni, cum ar fi consumul sau deținerea în vederea consumului unor asemenea produse.

Subsecvent, de vreme ce operațiunile cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive trebuie să fie subsumate scopului producerii, circulației sau interpunerii în circulație a unor asemenea substanțe, iar deținerea în vederea consumului sau consumul propriu-zis al acestora nu intră în sfera de reglementare a actului normativ incident, activitatea de procurare ar putea constitui una dintre modalitățile alternative ale elementului material exclusiv în ipoteza în care este realizată în scopul menționat. Cu alte cuvinte, activitatea de procurare, care, potrivit DEX, este definită prin a face rost de ceva, a obține ceva, a achiziționa, poate constitui elementul material al infracțiunii numai în măsura în care este subsumată scopului intermedierei sau interpunerii în circulația produselor susceptibile de a avea efecte psihoactive.

În consecință, procurarea unor produse susceptibile de a avea efecte psihoactive de către consumatorul final, în măsura în care scopul procurării este exclusiv consumarea de către acesta, nu intră în sfera de reglementare a art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare, și nu constituie o modalitate alternativă a elementului material al infracțiunii incriminate prin art. 16 din același act normativ.

Pentru motivele arătate, în temeiul art. 475 și art. 477 din Codul de procedură penală,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Suceava - Secția penală și pentru cauze cu minori în Dosarul nr. 4.877/86/2017, prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a următoarei chestiuni de drept: „Dacă activitatea de procurare, ca modalitate alternativă a operațiunii cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, astfel cum această noțiune este definită de art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 și incriminată la art. 16 din aceeași lege, se referă la procurare ca activitate legală de import, export ori intermediere de produse sau privește procurarea unor astfel de produse în orice împrejurare și cu orice titlu, inclusiv de către consumatorul final al produselor susceptibile a avea efecte psihoactive.“

În interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Legea nr. 194/2011 stabilește că:

Procurarea de produse susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie o operațiune cu produse în sensul art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 și intră sub incidența dispozițiilor art. 16 alin. (1) din același act normativ în ipoteza în care este efectuată în cadrul unei activități de import, export ori intermediere de produse.

Procurarea de produse susceptibile de a avea efecte psihoactive de către consumatorul final în vederea consumului propriu, efectuată exclusiv în acest scop, nu constituie operațiune cu produse în sensul art. 2 lit. b) din Legea nr. 194/2011 și nu intră sub incidența dispozițiilor art. 16 alin. (1) din același act normativ.

Obligatorie de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, potrivit art. 477 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 12 septembrie 2018.

PREȘEDINTELE CU DELEGAȚIE AL SECȚIEI PENALE A ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

judecător MIRELA SORINA POPESCU

Magistrat-asistent,

Valentina Cruceanu